

V Praze dne 20. května 2014
Č.j.:454/14

Stanovisko komise pro hodnocení dopadů regulace

k návrhu

**zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění
pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech
a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění
pozdějších předpisů**

I. Úvod

Cílem návrhu je, aby i účastník nalézacího a exekučního řízení, který nebyl v řízení zastoupen, měl právo na přiznání náhrady hotových výdajů a ušlého výtěžku ve výši určené vyhláškou ministerstva, aniž by musel výdaje a ušlý zisk prokazovat. Nezastoupený účastník by tak měl ve sporech, ve kterých bylo rozhodnuto o peněžitém plnění ve výši nepřesahujícím 10 000 Kč, právo na přiznání náhrady hotových výdajů a ušlého výtěžku ve výši 600 Kč a v ostatních případech ve výši 1 000 Kč. V exekučním řízení by se pak tyto sazby snižovaly na polovinu, tj. na 300 Kč, resp. na 500 Kč.

Tuto úpravu nahrazující sněmovní tisk 107, nacházející se ve fázi po prvním čtení, je třeba vnímat v kontextu současně projednávané vyhlášky o advokátním tarifu jako reakci MSp na tento sněmovní tisk, jehož cíle jsou stejné, avšak navrhovaná podoba je podstatně radikálnější.

Ačkoli stávající úprava dává nezastoupenému právo na náhradu nákladů řízení, v praxi vyvolávala nerovnost mezi zastoupenými či nezastoupenými účastníky řízení. Nezastoupený účastník totiž musel své náklady prokazovat. V převážné většině tak nebylo činěno, protože náklady na dokazování oprávněných nákladů byly u převážné většiny věřitelů vyšší, než náklady samy. Stanovením paušální náhrady se tak vychází vstřícně, i v návaznosti na judikaturu ústavního soudu, možnosti právo na úhradu oprávněných nákladů uplatnit.

Taková úprava je z principu věci správná a je důvodné očekávat, že mimo samotného zrovnoprávnění interního a externího vymáhání povede k tomu, že velcí generičtí věřitelé (typicky Dopravní podniky) budou moci v počátku sporu, tedy podání elektronického návrhu na platební rozkaz, postupovat interně, a že tento postup povede k redukci negativních jevů při „obchodu s pohledávkami“.

Návrh byl dále po připomínkovém řízení doplněn o právní úpravu změn postupu při nařizování výkonu rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů nebo vydávání exekučního příkazu na tento majetek v rámci exekučního řízení (nový § 262a odst. 2 o.s.ř. a § 42 odst. 2 exekučního řádu), o právní úpravu změn postihování majetkových hodnot manžela povinného (nový § 262a odst. 3 o.s.ř.), a o přechodné ustanovení k občanskému soudnímu řádu, které umožní zakládat do veřejného Seznamu listin o manželském majetkovém režimu i rozhodnutí soudu o zúžení společného jmění manželů vydaná před 1. lednem 2014.

Tato úprava navazuje na sněmovní tisk 106, nacházející se ve fázi po prvním čtení, a jehož cílem je úprava téhož. Navrhovaná právní úprava MSp nicméně upravuje předmětnou problematiku citlivěji s výrazně menšími předpokládanými dopady na vymahatelnost pohledávek.

II. Připomínky a návrhy změn

K návrhu zákona na základě výjimky udělené předsedou Legislativní rady vlády nebyla zpracována RIA, a proto se tato zpráva ve smyslu Legislativních pravidel vlády zabývá důvodovou zprávou. Návrh však nepochybně zasahuje do vymáhacího procesu, bude mít dopad na jeho účastníky a z tohoto pohledu není možné vnímat nezpracování RIA pozitivně.

Je třeba ocenit, že Ministerstvo spravedlnosti mimo mezirezortního připomínkového řízení diskutovalo několikrát obsah tohoto návrhu s okruhem zainteresovaných subjektů, mezi které patřila Česká advokátní komora, Exekutorská komora, Česká bankovní asociace, Člověk v tísni, poslanci Ústavně právního výboru a předkladatelé tisků 106 a 107.

Na druhé straně je podstatnou vadou návrhu z hlediska legislativního procesu, že úprava exekucí na majetek ve společném jmění manželů byla do návrhu zařazena až po proběhlém připomínkovém řízení a připomínková místa neměla možnost se k návrhu vyjádřit. Přetrvávající vadou je pak neuvádění připomínek nepovinných připomínkových míst ve vypořádání připomínek, což se jeví jako zbytečný formalismus za situace, kdy je návrh tak široce konzultován.

Na návrh zákona bude navazovat určení částky paušální náhrady vynaložených nákladů pro nezastoupené účastníky řízení. Důvodová zpráva zákona a ani návrh vyhlášky neobsahují žádný seznatelný argument, proč byly částky paušální úhrady navrženy tak, jak jsou. Toto nastavení výše úhrad by mělo být doprovázenou analýzou a zhodnocením dopadů. Nesprávně určená částka pod úrovní nákladů (a je třeba též upozornit na to, že pro např. korporátního věřitele se nejedná jen o náklady na tisk a poštovné, ale též na interní právní službu, IT, systémy, cestovné atp.) by totiž ono zrovnoprávnění značně relativizovala.

V tomto smyslu je vhodné, aby podrobněji důvodová zpráva doložila či korigovala tvrzení o možnosti velkých věřitelů postupovat bez externího právního zastoupení i u složitějších sporů. Navrhovateli musí totiž být zjevné, že při věcně nebagatelních sporech s opakovaně nařízenými jednáními nemůže paušální úhrada nákladů často ani zdaleka pokrýt vnitřní náklady věřitele.

Důvodová zpráva neobsahuje ani základní údaje o počtu bagatelních sporů, počtu exekucí či počtu vylučovacích žalob v případech, kdy byl exekuvován majetek, který není součástí SJM. Náležitostí důvodové zprávy by pak mělo být zhodnocení, jaký budou mít obě klíčová navrhovaná opatření vliv na vymahatelnost pohledávek.

III. Závěr

Komise se ohrazuje proti vztažení výjimky z RIA na návrh, který oproti předpokladům obsahuje parametrické změny.

Komise žádá, aby na doprovodné vyhlášky byl aplikován požadavek na hodnocení dopadů RIA.

Komise RIA doporučuje s důvodovou zprávou vyslovit souhlas za předpokladu jejího doplnění dle připomínek uvedených v bodě II.

Vypracoval: Mgr. Jan Matoušek

Prof. Ing. Michal Mejstřík, CSc.
předseda komise